

Balūwa wa yiba
nino Pōlo ukpikilya ndi
Bakolito
Likpūmuka la mambwa

Balūwa wagogo nino Pōlo ukpikilya ndi bakilisito ba Kolito nima. Ka balūwa yi nino wa mambwa, ubikya ndi be a ndi na musasa kaında kaundoku yi, luki limoti kagagu ndi bata. Ubikya ndi goni be bimumali bangyo, iyi no ında kaıva kye butikilyi bakilisito ba Yelusalema. Timotio no a ndi kaaga ka Kolito, ko pisi, ukana ndi mongoni beyo obili ka bakilisito a ndi mino ku beyo. Mongoni mi nimo kegu ndi manza. Ukana ndi goni be Bayuda bemoti-bemoti baga ndi ka Kolito, bapá mutuu di no Mongoni Manza nimo Pōlo upá ndi. Bayuda bi nibo buvikya ndi goni be Pōlo kegu atutumbwa walingunu ka Kilisito. Timotio igoku ndi, atumbulyaga Pōlo, Pōlo alya ndi kumbu kugbe.

Kinili, Pōlo ukpikilya kawa ndi, kautumbulyaga likpūmuka li nilo a ndi ka tamanaga yi, na niyo agya ndi beyo kogonitogu kaında. Pōlo abikya ndi ka balūwa yi nino be a atutumbwa ka Kilisito. Luki limoti, beyo agyago mino ligubo kaki a di na batu bagogo. Luki li nilo agyaga be bamayi ilu nilo. Itatanaga ndi goni be bimatanađi na Bakolito ka ligubo. Ubikya ndi bata be bidukulogi kaummula bangyo aka ko bulya yibinika na ibu buti ka bakilisito ba Yelusalema. Omotiloku be a ndi na musasa

kaundoku, kye ubikyiku batu bi nibo bakanosigu bunye likpamaka la linguu. Kika kani Polo akpakpa ndi kabikya be a atutumbwa, a kye a ndi na musasa be bambanzu bibi Mongoni Manza, biba goni be Yeso ni Mombukwondosu.

Yigbananaga ya kitabu yi niyi:

Yuuso ka Polo, na akamisyo Kunzi ibiba 1:1-11
Ligubo ka batutumbwa luga ka bakilisito 1:12-2:17

Kapa bengeni beyo Kilisito atipa ndi mino 3:1-7:16

Kabinika buti ka batu ba yangya 8:1-9:15

Polo akabikya be a atutumbwa ka linguu 10:1-13:10

Yuuso ya mulibo 13:11-13

Yuuso

¹ Imi Polo, na atutumbwa ka Yeso-Kilisito pisi ka sipananiso ko Kunzi. Ibusu no mika-mama beyo ka Timotio bo tamukpikilyi balawa yi nima, ifunu batu ba Kanisa ko Kunzi ka Kolito na batu basi ko Kunzi nibo ba ka iwili ya Akaya.

² Obosu Kunzi ibu na Mombukwondosu Yeso-Kilisito bamudfukilyi iziyo na maziyo.

Polo akamigisya Kunzi ibiba

³ Tabibisini Kunzi, Abaki Mombukwondosu Yeso-Kilisito, Baba wa limbengi lo kumbu, atitumisogo mambengi bongbinga basi. ⁴ Atitumisogo mambengi ka bukpeki-kpeki kusu basi, kye pisi ko ngu niyo tinisono na iyu kotukyoku ku kaki, takwananito goni ibusu kaugyilya batu bagogo begayo. ⁵ A beyo, mudongoni beyo

talyago mino kumbu pa imoti na Kilisito ka yigyogyiso kaki dididi, iyi atitumisogo mambengi begeyo. ⁶ Kika ni ibusu takaigyogyiso, a kye mambengi amutumi, minisono na muhukuso. Kika ni batitumisini mambengi, a kye mambengi amutumi goni ibunu kye mokibyí yigyogyiso yi niyo mufongoni abe ibusu. ⁷ Kinili, tikaga bakitambya na ibunu kye tibagatu ambe mufongoni beyo migyogyisogo mino pa imoti na ibusu, mambengi amutumogo begeyo pa imoti na ibusu.

⁸ Bomika-mama, to bi kapa be wibonito bukpeki-kpeki dididi nibo tabangana ndi na ibu ka iwili ya Azia. Bukpeki-kpeki bi a ndi bapu kugbe, akitaga ngu kusu, takegu ndi bata gutugu na mutamanagi be takwananatu kaiko na obili. ⁹ Ta ndi kaina abe batikulyini ngbanga be batimwi. Igyonosa ndi beyo kye takibumonito kubatu, luki limoti, tigamyi ko Kunzi ninu up-upisaga bambanzu ka bambuku. ¹⁰ Kunzi no atikulaga ndi ka inguo ya kukwaku kwi nikwo, atikulagatu aka bata. A beyo, ta na baya ku kaki be idukulagatu katikulaga aka. ¹¹ Ibunu goni makatibinika pisi ka malumba. Kunzi ukanatu malumba ka batu budingi nibo bakanilumbilya, atidukilya bubunga. Kuwa wa go wa, batu budingi babibisatu ndeke ko bulya kusu.

Polo kegú bata na ligundu ka Kolito

¹² Ibiba kusu ni budemu ba mambengi kusu, tigyaga ndi ko misa ka batu basi, kugbe yi, luga kunu na limbengi la kisiso ni takegu na bokoli, mufongoni beyo Kunzi apago mino.

Yigya yi niyo kotukyokugu ndi ka yimibo ka bomikya bambanzu, luki limoti a ndi iziyo ko Kunzi. ¹³⁻¹⁴ A beyo, ka babalawa kusu, tamukpikilyaga ndi makpumuaka mi nimo aka mo makwanana katangulaga na kotombisyo. Nakaina abe motombisyatu ndeke binza likpumuaka li nili, kye mbiya yi nima, makanotombisyigu mbeyi. Likpumuaka li a be tibibaga ndeke na ibunu mabobo ka lisyé li nilo Yeso, Mombukwono-dosu igoku ndeke mino.

¹⁵ Kabyenene na mutamanagi mi nimo, na ndi mbeyi na masasa kaında kamundoku ku kunu ku kye minisoni na bubunga ka nganga ya yiba. ¹⁶ Na ndi na mutamanagi kabye pisi ku kunu ku, kumbuso yi nadwe ka Makedonia. Ngbingo kami wakigoku ku beyo, nobyeku bata pisi ku kunu iba mepagito mukumbo nimo abinika buti kami ka ligundu la Yudea. ¹⁷ Tamanaga yi niyi epupa ndi ka limbengi aka? Ikani, wa nosisilyago mino kagya luki, nagyaga yimibo ya limbanzu? Nakwanana kabikya be «iyo» ikani «kali» ko ngbinga bemoti? ¹⁸ Kunzi a demu, likpumuaka nilo tamubikyaga ndi kegu ndi na mambengi maba. ¹⁹ Silivano, Timotio na imi tamubikyaga ndi mongoni ka Yeso-Kilisito, Miko Kunzi. Yeso kabikyagigu likpumuaka na mambengi maba. Luki limoti, iyi ni «Iyo» nino otukyoku ko Kunzi. ²⁰ A beyo, Kunzi utulyosa ndi bagume basi nibo uwanyaga ndi pisi ka Yeso. Kinili, pisi ka Yeso, takwanana kabikya be «A asi beyo aka yo» kabibiso Kunzi. ²¹ Kunzi no atipiko ibusu na ibunu ka baya pisi ka Kilisito. Iyi

mombukwana-daki yi nɔ atipunaga. ²² Atibisa ndi na ida yimoti bɛnɛ kowonisila bɛ ta batu kaki. Atitumisa na Limbengi-Lotu abɛ luki la mambwa ka makpɔmuka mi nimɔ atiwanyaga.

²³ Kunzi nɔ a demu kami, kika ni nakabikya bɔngɔ, nokwi. Nakigagu ndi bata ka Kolito ku kye nakamulisoni kumbu. ²⁴ Ligubo kusu kegɔ kaiko bangama kegɔ wa baya kunu kye baya kunu a kuwa ya kamaga. Luki limoti, takapa kamatikana na ibunu ka ligubo kye miki na magyagya.

2

¹ Kinili, nakinagu ndi bata binza kainda kamundoku kye nakamulyisoni kumbu. ² Nakamulyisa kumbu, wani nɔ togwa kuwa na iyi magyagya? Kikigu mbeyi asi mutɔ yi ninɔ aka nɔ nalyisi kumbu? ³ Namukpikilya ndi balɔwa bɛyɔ* kye ngbingo yi ninɔ nosilo mino ku kunu ku, makelyisonitɔgɔ kumbu ibunu niɔ makwanana ndi kegwisɔ magyagya. Nakaiba binza bɛ magyagya kami a nimɔ kunu basi. ⁴ Namukpikilya ndi balɔwa yi ninɔ ni nanalya kumbu kugbɛ, limbengi ekondikonogini bisulu-sulu, bomomiso-miso betumini bidɛ ko miso. Nakamukpikilyagu ndi kye lyoni kumbu, luki limoti, a ndi kowonisila sipananisɔ sidingi nisɔ na nosu kugu kunu.

Kapilya mutɔ ninɔ ogyi bunyɛ

* **2:3** 2:3 Pɔlɔ akanzina wanu ko bulya balɔwa bɛmoti ninɔ ukpikilya ndi Bakolito, kegɔ 1Bakolito.

⁵ Kika ni mumbanzu ogyini likpamuka lilyisisa kumbu, kegyilyigu imi, luki limoti amugyilyi ibunu basi. Nakakya kuwa bongo, nabikya ambe agyilyi bemoti-bemoti luga kunu. ⁶ Mutu yi nino amalyi kuwa ka azabu yi nino aka no batu budingi bapi bi. ⁷ Mbiya wanu, okwononi kapilya mutu yi nino na katumisa limbengi kye kolyonitogu kuwa kumbu kugbe wa adikago mino. ⁸ Kinili, nakamukunga ambe muwonisiloni mutu yi nino sipananiso. ⁹ A beyo, wa namukpikilya ndi mino baluwa yi nino, namukingila ndi bukingila kye nibi ikani memukanagatu ka makpamuka masi. ¹⁰ Ngbingo yi nino mapilyi mino mumbanzu, imi napilyini goni. Kika ni nopilyini ka masi nino nokwononi mino kapilya, nagyaga beyo ko bulya kunu ko misa ka Kilisito, ¹¹ kye Abili katindungulyogonito. A beyo, tibagatu bokoli kaki bayasi.

Polo a limbengi bida ka mugi ma Tolowasi

¹² Ngbingo yi nino nosila ndi mino ka Tolowasi kabikyaga Mongoni Manza ka Kilisito, Mombukwono-dosu eukwilya ndi mupumi bikpo kagya ligubo ka beyo. ¹³ Luki limoti, na ndi limbengi bida kye nakatakanyagu ndi mikamama beyo ka Tito. Kinili, tasanana ndi na batu ba Tolowasi, naga ka Makedonia.

Yeso-Kilisito no apaga ibiba

¹⁴ Kunzi avi ibiba, kye atimakyaga masye masi ka mufongɔ ma ibiba ka botutungyo ninɔ Kilisito atikpkyonisigo mino. Ativa ifusu kokpkyoniso mongoni ka Kilisito ka bapa bayasi, mufongɔni beyɔ sɛ yanza ohumago mino. ¹⁵ A beyɔ, ta abe sɛ yanza ka Kilisito kambwa ko Kunzi. Sɛ yi niyɔ a ka batɛ nibo binisononi na muhukuso na gutugɛ ka nibo bobungogo. ¹⁶ Ka batɛ nibo bobungogo, a sɛ ya kukwakɛ, niyɔ atikaga ka kukwakɛ. Luki limoti, ka nibo binisono na muhukuso, a sɛ ya ɔbili, niyɔ apaga ɔbili. Wani se kɛwa nɔ okwononi ka inguo ya ligubo li nilɔ? ¹⁷ Takegɛ ifusu abe batɛ budingi nibo bagyaga bokoli ka likpɛmɛka ko Kunzi. Luki limoti, tabikyaga likpɛmɛka ko Kunzi ka bungbingbili, kye iyi nɔ atitikoku ndi mufongɔni abe bagya-ligubo ka Kilisito.

3

Bagya-ligubo ba agɛme wambiya

¹ Likpɛmɛka li nilɔ a se kɛwa kowonisila be topungini bata kaibiba ni ifusu bamombukwono-dosu bi? Tokwononi se kɛwa kamuwonisilo ikani kamakɛnga babalɛwa kusu ba ligubo mufongɔni beyɔ batɛ bagɔɔ bagyago mino? ² Balɛwa kusu ni ifunu aka, ikpikaga ka mambengi kusu. Batɛ basi bakwanana kotombisyo na katangulaga. ³ A beyɔ, a bingbanganya be ma balɛwa yi ninɔ Kilisito akpikaga ndi, ifusu kɛwa bo tamudukulyoku na iyi. Balɛwa yi ninɔ kikipikagagɛ ndi na mabokɛ, luki limoti pisi ka Limbengi ko Kunzi ninɔ a na

ɔbili. Kikpikagagu ndi goni kugu wa miza wa litalu*, luki limoti ka mambengi ka bambanzu.

⁴ Takanzina beyo kabyenene na yiguma kusu ko Kunzi pisi ka Kilisito. ⁵ Kegu bekye takwanana kagya luki no ngu kusu bamombukwono-dosu bi, luki limoti ngu kusu otukyogoku ko Kunzi. ⁶ Iyi no atipa ngu kaiko bagya-ligubo ba agume wambiya. Agume yi nino kegu pisi ka Mutuu, luki limoti ka Limbengi-Lotu. Mutuu atikaga ka kukwaku, Limbengi-Lotu apa ilu obili.

⁷ Mutuu nimo apaga kukwaku ikpikaga ndi kugu wa miza wa litalu, ibiba ko Kunzi anze ndi ko ngbingo yi nino. Miso ka Musa obuba ndi biwenge-wenge ko ngbinga mukede aka. Gutugu beyo, bomikya Bezaleli bakakwananigu ndi bata kanda ko bulya ibiba yi niyo. ⁸ Kika ni a beyo, budingi ba ibiba ya ligubo la Limbengi-Lotu iko se kuwa ndeke buni? ⁹ Kika kani ligubo limakya ka mungimbo inisononi ndi na ibiba, ika kuwa liki ka nilo la kuitisa bambanzu bongbingbili ko misa ko Kunzi? ¹⁰ Takwanana kabikya be ibiba yi niyo a mbiya wanu kegu no kingyoso na niyo yandeli, kye niyo yambiya yi nima okitogi byi. ¹¹ A beyo, kika kani makpuma mi nimo kolipyogigu a ndi na ibiba, ika kuwa liki ka nimo asyesyegē!

¹² Tiguma ko Kunzi pisi ka mutamanagi mi nimo. ¹³ Takegu ifusu abe Musa nino itikya ndi miso na kitambala kye bomikya

* **3:3** 3:3 Polo akanzina ko bulya mutuu ka Musa. Wanda goni Pupo 24:12; Yelemia 31:33; Ezeieli 11:19; 36:26. **3:7** 3:7 Wanda ko Pupo 34:29.

Bezaleli bakinonitogũ mulibo ma ibiba niyũ anze ndi ko ngbinga mukede aka. ¹⁴ Luki limoti, bakotombisyagũ ndi. A beyo, kadwe gutugũ na lisyẽ li nili, niyũ bomikya Bezaleli batangulaga mobiso ka Agũme Wandeli, kitambala yi niyũ a na ibũ asi itikyo aka. Kitambala yi niyũ akwanana kakulikana ka mutũ yi ninũ aka nõ bomotikononi na Kilisito. ¹⁵ Kadwe na lisyẽ li nili, bongbinga basi wa batangulaga mino mobiso ka Musa, yimibo kabũ ikaga yitikya aka na kitambala yi niyũ. ¹⁶ Luki limoti, mumbanzũ kamigilyoku Mombukwono-dosu, kitambala yi niyũ atukya. ¹⁷ Mombukwono-dosu yi ninũ ni Limbengi-Lotu. Pa niyũ Limbengi ka Mombukwono-dosu a mino, kulikanaga a wa. ¹⁸ Ibusu basi niõ takegũ bata na kitambala ko miso, ibiba ka Mombukwono-dosu akanze kũgũ kusu mufõngoni abe ka nelaga. Ta kũwa buikono ka likingyosi ka Mombukwono-dosu, ibiba kusu anidukulogo kambwa aka. Niyũ a ligubo la Limbengi ka Mombukwono-dosu.

4

Izangiya kusũ wa bambike baya tukũto

¹ Kunzi atikwilya ndi kumbu, atipá ligubo li nili, kinili takakwananigũ bata kaiga kumbuso. ² Tosoni bodikidi na makpũmũka mo suni, takegũ na bokoli na takogomonyonogigũ likpũmũka ko Kunzi. Luki limoti, tumibisaga bambanzũ likpũmũka la lingũnũ bingbanganya, kye mutũ yikaka-yikaka ibi ka limbengi kaki be ta batũ bongbingbili kambwa ko Kunzi. ³ Kika ni

Mongoni Manza nimɔ takabikyaga a na bukpeki-kpeki kotombisyo, a na bukpeki-kpeki asi ka batu nifo aka bo bakabye pisi yibungogo. ⁴ Ibu bakegu kabinikyana kye Abili ninɔ a kunzi wa obili yi nima ukundumosoni yimibo. Upiyasa miso bipi kye bakinonito bungbanganya ba Mongoni Manza ma ibiba ka Kilisito ninɔ a likingyosi ko Kunzi. ⁵ A beyɔ, takabikyagigu mongoni kusu ka bamombukwono-dosu, luki limoti nimɔ ka Mombukwono-dosu, Yeso-Kilisito. Ifusu yipere, tiitoni kawa bosunzu kunu ko bulya kaki. ⁶ Kunzi abikya ndi be: «Bungbanganya anzi ko biti.» Iyi goni no odoku ndi na bungbanganya ka mabengi kusu, kye atiwonisili ibiba kaki niyo anzegɛ ko misa ka Kilisito.

⁷ Luki limoti, ifusu bi nifo ta na izangiya yi niyo ta abe bambike baya tukuto, kye bambanzu bibi binza be ngu yimbanga yi niyo kotukyokugu ku kusu, luki limoti ko Kunzi. ⁸ Tikaga ka bukpeki-kpeki bongbinga basi, luki limoti tokibyaga wa aka wa. Bikaga katiyongo, luki limoti tigwiga mabengi aka. ⁹ Batigyogyisogo, luki limoti Kunzi katisagigu. Batibamyagatu bingomu-ngomu, luki limoti bakatimwogigu. ¹⁰ Tabinikaga bongbinga basi kukwaku ka Yeso ka nzayi kusu, kye obili kaki inisonito goni ka nzayi kusu. ¹¹ Ta na obili, luki limoti, kukwaku ikaga katizaza aka ko bulya ka Yeso, kye obili kaki inisoni goni ka nzayi kusu niyo ya litombu. ¹² Kinili, kukwaku akagya ligubo kuso kusu, luki limoti, obili anagya iyi kuso kunu.

¹³ Ikpikaga ka Mobiso ɔɛ: «Nobinikyononi, kinili nanzina ndi.» Ibusu ta gɔni na baya yi niyɔ aka yɔ, kinili takanzina. ¹⁴ Takaiba ambe Kunzi ninɔ apupisa ndi Mombukwono-dosu Yeso ka mbukɔ, atipupisa ndeke ibusu ɔegɛyɔ pa imoti na Yeso, atibisa ibusu na ibunu buwobi na iyi. ¹⁵ A ɔeyɔ, takokibya masi mi nimɔ ko bulya ɔunza kunu kye ɔabɔnga ko Kunzi oɔukoni kugbe kugu ka ɔambanzɔ ɔudingi, iba ɔamigisilyi Kunzi ibiba yidingi ko bulya ibiba kaki.

Baya yɔ apága ɔbili wa ɔenze na ɔenze

¹⁶ Kinili, takegu kadikaga. Kika gutugu ni nzuyi kusu akainda patikana, ɔbili kusu wa limbengi itaga wambiya masye masi. ¹⁷ A ɔeyɔ, yigyogyisa niyɔ ta na iyu mbiya wanu kegɔ yarɔ, na a ko ngbinga mukede aka tokokingyoso na ibiba niyɔ ika ndeke ya ɔenze na ɔenze. Yigyogyisa yi niyɔ, iyu yɔ akatibungusilyaga ibiba yi niyɔ. ¹⁸ Ibusu, takegu kakisa nilɔ ɔakwanana kaina, luki limoti, nilɔ ɔakakwananigu kaina. A ɔeyɔ, nilɔ inisonogo, kolipyogigu, luki limoti, nilɔ kinisonogigu a la ɔenze na ɔenze.

5

¹ A ɔeyɔ, nzuyi kusu niyɔ ta na iyu kunu ka litombu a abe ngbangba. Takaiba ambe, kapatikana gutugu, ta na ndabu ya ɔenze na ɔenze niyɔ Kunzi atibungusilyaga kugu wa lisyɛ. Ndadu yi niyɔ kipikagu na ɔambanzɔ, luki limoti na iyi ɔikpe. ² Mbiya-mbiya wanu,

takaigomisogo, ta na musasa kugbe kaimokisya kugu wa nzayi yi niyo ta na iyu kutuko kwagogo. Kutuko kwi nikwo ni ndabu kusu niyo ya kugu wa lisyε. ³ Takimokisyo yi, takikigu ndeke bondumbu. ⁴ A beyo, ngbingo yi nino ta mbeyi bata mino ka ngbangba yi niyina aka yi, takaigama mufongoni abe ta kika na likumbogi liti. Kegu be takapa kaasanana na nzayi ya litombu, luki limoti, takapa kaimokisya nzayi ya kugu wa lisyε kye obili ohumi kukwaku. ⁵ Kunzi no atibungusyaga ndi ko bulya obili yi nino, atipá mbeyi ndi Limbengi-Lotu ka makpamaka mi nimo atiwanyaga ndi.

⁶ Kinili, takegu mino na kubangaku bongbinga basi. Takaiba be takika na nzayi ya litombu, ta byi na Mombukwono-dosu, ⁷ kye takakpakyana pisi ka baya ni kegu pisi ka nilo takaina. ⁸ A beyo, takegu butumo na kubangaku, ta na musasa kaasanana na nzayi yi niyo, tinda kaiko buwobi na Mombukwono-dosu. ⁹ Luki limoti, gutugu takika na nzayi yi niyi ikani takasanana na iyu, likpamaka la izangiya ni kabosilo yi. ¹⁰ A beyo, ifusu basi tikatu ndeke ko ngbongu kambwa ka Kilisito, mutu yikaka-yikaka inisono na mukalya kabyenene na yigya kaki yanza ikani yanye ngbingo yi nino a ndi mino ka litombu.

Kaakanana no Kunzi pisi ka Kilisito

¹¹ Tibagatu isi yibanga Mombukwono-dosu, kinili tagyaga kekele be batu bagogo bamibito goni. Kunzi atimiba binza, na na mutamanagi be matimibagatu goni binza ka mambengi kunu.

¹² Takegu kaibiba kambwa kunu, luki limoti,

takamuwonisilo pisi kaika na bugindo ko bulya kusu. Kinili, makwanana k̄wa kausikisyo bat̄u nīb̄o bikaga na bugindo ka makp̄am̄uka nim̄o inisonogo nī keḡu nim̄o ikaga ka mambengi. ¹³ Kika kanī tinisaga abe bat̄u bobikyat̄u, a ko bulya ko Kunzi. Luki limoti, kika kanī ta bam̄u ngbingbili, a ko bulya kunu. ¹⁴ Takpakyana kusili wa sipananiso ka Kilisito, ibusu bī nīb̄o tibaga binza ambe mut̄u bemoti n̄o ukwilyaga ndī bat̄u basi. Kinili, ibusu basi tamatikana na ib̄u ko pisi ya kukwak̄u kaki. ¹⁵ Okwa ndī ko bulya ka bat̄u basi, kye bat̄u bī nīb̄o ba na obili, obili kab̄u kikonit̄oḡu bata ko bulya kab̄u bikpe. Luki limoti, iki k̄wa ko bulya ka nin̄o okwa ndī, opupo ka mb̄ak̄u ko bulya kab̄u.

¹⁶ Kinili, kat̄ukya mbiya wan̄u, takeḡu bata kamina m̄umbanz̄u abe m̄umbanz̄u wa nz̄uyi ya litomb̄u. Kiko gat̄uḡu nī tamiba ndī Kilisito abe m̄umbanz̄u wa nz̄uyi ya litomb̄u, mbiya yī nim̄u, keḡu bata beȳo. ¹⁷ M̄umbanz̄u kiko kus̄o ka Kilisito, a k̄wa mut̄u wambiya. Likp̄am̄uka landeli keḡu bata, a k̄wa nil̄o lambiya aka. ¹⁸ Masī mī nima at̄ukya ko Kunzi, atip̄a kaiko na yukana na iȳi pisi ka Kilisito. Atip̄a gon̄i ligubo kab̄ikyaga bat̄u baḡoḡo kaiko kaukanana na iȳi. ¹⁹ A beȳo, Kunzi agya ndī be bat̄u basi biki kaukanana na iȳi pisi ka Kilisito nī keḡu bata kanda bunye ka bambanz̄u. Atip̄a k̄wa ligubo kab̄ikyaga mongoni ma yukana na iȳi niȳo.

²⁰ Ibusu k̄wa b̄o tamalyaga likp̄am̄uka ka Kilisito, a k̄wa abe Kunzi bikpe n̄o akam̄umaka pisi ku kusu. Ko lino ka Kilisito, takaitatanaga

na ibunu ambe hukonononi no Kunzi. ²¹ Kilisito kegu ndi na bunye, Kunzi abinikisa ndi bunye kusu, kye pisi ka Kilisito tiiti kuwa batu bongbingbili ko misa ko Kunzi.

6

¹ Kinili, ibusu nibo takagya ligubo pa imoti no Kunzi, takaitatanaga na ibunu ambe: iziyo niyo minisana na iyu, kogonitogu payaya. ² A beyo, Kunzi abikya ndi be:

«Ko ngbingo nino okwononi, numakanatu ndi. Ka lisyela muhukuso, nusingyatu ndi.»

Iyo, mbiya wanu, a ngbingo nino okwononi, mbiya wanu a lisyela muhukuso.

³ Takapagigu be mumbanzu ogwi no lino kusu gutugu ko pisi yimoti aka, kye ligubo kusu kinisonitogu payaya. ⁴ Luki limoti, takisaga kowonisilo bongbinga basi ambe ta bagya-ligubo ba lingunu ko Kunzi. Tokibyaga yigyogyiso kuge, yangya, bukpeki-kpeki, ⁵ batibumagatu ndi, batimakya ka boloko, bukpanya bambanzu kativikimyanaga, batigyisisaga ndi ligubo lapu, takikogigu ndi no ngbingo wa toto, gutugu luki lilya aka. ⁶ Obili kusu akowonisila be ta bagya-ligubo ko Kunzi pisi kaika limbengi bingu, kaika na yimibo, kaika limbengi linda, kaika na yigya yanza, kaika pa imoti na Limbengi-Lotu, kaika na sipananiso sa lingunu, ⁷ kapá mutuu ma lingunu, pisi ko ngu ko Kunzi. Makpamaka ma lunga kusu kaibuulyogo na kabumana na imu ni kagya bungbingbili ko misa ko Kunzi. ⁸ Bambanzu batibibisagatu yagogo batimina

payaya, batitumbwagatu yagogo batibanga. Bativagatu abe batu ba bongu, luki limoti, tabikyaga ibusu lingunu aka. ⁹ Batigyaga abe bakatimibogigu, luki limoti, batimibaga binza. Batiminaga abe takika kokwogo, luki limoti, ta mbeyi bapupu aka. Batigyogyisagatu, luki limoti, bakatimwogigu. ¹⁰ Batilyisagatu kumbu, luki limoti, tikaga ibusu bongbinga basi ka magyagya aka. Batiminaga abe batu ba yangya, luki limoti, tungomikosagatu batu budingi. Batiminaga abe batandi, luki limoti, ta na makpumuaka masi.

¹¹ Ibonu, bava-kukusu Bakolito, tamuhukwilyi mabengi bingbanganya, tamabikya makpumuaka masi. ¹² Tamuwonisilo bi ibonu sipanani, luki limoti, ibonu bo makatiwonisilyigu bi ibusu sipanani. ¹³ Mbiya yi nima, nakamunzinyi beye baba unzinilyaga mino bomikaki, tihukwilyoni mabengi.

Makomotikononitogu na batu nibo bakanoboilyigu

¹⁴ Makomotikononitogu na batu nibo bakanobinikyonigu. A beyo, yukana tino yo akwanana kaiko luga wa bungbingbili na banye? Luga wa bungbanganya no biti? ¹⁵ Kilisito akwananatu kakanana na Abili? Ikani muti nino obinikyononi, akwananatu kakanana na nino konobinikyonigu? ¹⁶ Bokunzi bakwananatu kaiko ka Ndabu ko Kunzi? Ibusu ta Ndabu ko Kunzi nino a na obili begeyo iyi mombukwana-daki yi abikya ndi mino be:
«Tika ndeke na ibu,
nakpakyana ndeke pa imoti na ibu.

Nika ndeke Kunzi kabu,
ibu bika ndeke livanza kami.»

¹⁷ Kinili Kunzi akabikya be:

«Puponi luga kabu, wosonononi na ibu.
Makovilonitogu luki lanye,
imi, namutilyatu.»

¹⁸ Mombukwono-dosu nino wo ngu-kugbe
abikya ndi bata be:

«Nika ndeke Obonu,
mika kawa bomikami.»

7

¹ Ifunu bawai aaa, yeki Kunzi atiponi ndi bagume bi niba, tingumosini ka masi nimo akwanana kaputa nzayi ikani limbengi kusu. Tagya kekele kaiko lingunu botu, na kabanga Kunzi.

Polo akogwa magyagya

² Tihukwilyoni mambengi! Takagyogyisagu ndi mumbanzu gutugu bemoti aka, ikani kabungusaga ka baya, ikani kagyisiso ligubo ka ibu. ³ Nakegu kanzina beyo kamumakya ka mukombu. A beyo, namubikyatatu ndi be: Ta bongbinga basi pa imoti na ifunu, iki kani ta bubisi gutugu ni tokwini aka. ⁴ Nibusalaga kugbe na ifunu, nikaga na bugindo kugbe ko bulya kunu. Kuso wa yigyogyiso kusu yasi, nakadikagigu, nikaga mutumo na magyagya bidu.

⁵ A beyo, wa toсила ndi mino ka Makedonia, takimumbisagu ndi gutugu iki aka. Tabangana

6:18 6:16-18 Wanda ka Balawi 26:12; Ezeieli 37:27; Isaya 52:11; Yelemia 31:9; Ezeieli 20:34; 2 Samueli 7:14; Isaya 43:6.

ndi na bukpeki-kpeki dididi: bambanzu ba ndi katisooniso, totuma kawa ndi na ombombo bide. ⁶ Luki limoti, Kunzi ninu otumisaga mambengi ka batu nibo bikaga ko kumbu, atitumisa ndi wa Tito osiloku ndi mino. ⁷ Kegu asi yinanana kusu aka na Tito yo atitumisa ndi mambengi, luki limoti, a kye matumisatu ndi goni iyi limbengi. Atitumbulyagatu ndi beyo ma ndi mino na musasa kemina bata, beyo ma ndi mino kalya kumbu na beyo mipa ndi mino ko bulya kami. Nilo lasi, epa ndi bata magyagya kugbe.

⁸ Gatugu balawa kami kamulyisa ndi kumbu, nakegu imi no kumbu. A beyo, nalyatu ndi kumbu wa niba ndi mino be balawa yi ninu amulyisatu ndi mino kumbu. ⁹ Mbiya yi nimu na ka magyagya, kegu bekye malya ndi kumbu, luki limoti, kye kumbu yi niyo oyikasatu ndi obili kunu. Kunzi nu abailya ndi kumbu yi niyo. Takamugyilyagu ndi bunye gatugu bumoti aka. ¹⁰ A beyo, kumbu yi niyo Kunzi abailya, ayikosaga obili, atika ka muhukuso. Inguo yo kumbu yi niyo a iyu yanza. Luki limoti, kumbu ya obili yi nimu kayikosogigu mambanzu, atikaga iyu ka kukwaku. ¹¹ Kumbu kunu abosilatatu ndi Kunzi, winoni kawa masolo mi nimo amabukutilya ndi: Ma kawa ndi bopoli-poli kaigyigilya, kakunga mupilya, noku kamudika bide ka likpumuka lanye, kaika na kubangaku, kaika na musasa kemina bata, kaika bakipapa ku kami, kaika bakitulya kakisa nilo okwononi. Mowonisila ndi ka bopisi bayasi be makegu ndi na bunye ko pisi gatugu yimoti aka.

¹² Kika ni namukpikilya ndi, kegu ko bulya ka

mætʉ yi ninɔ agya ndi ɓunye ikani ninɔ ɓagyilya ndi ɓunye. Luki limoti, a ndi kye yigyigyilya na kekele ko bulya kusu inisoni ɓingbanganya ko misa ko Kunzi. ¹³ Kinili, yigya kunu atitumisa ndi mambengi.

Kege asi niyo aka yo, luki limoti, togwatɔ ndi gonɔ magyagya kuge kamina Tito ɓisamɔsamɔ kaina ɓeyɔ ibunu ɓasi madudulisa ndi mino limbengi. ¹⁴ Kika kani nibibatɔ ndi mino ko bulya kunu ko misa kaki, makepáge ndi suni. Mɔɔngonɔ ɓeyɔ tamɔɓikyaga ndi mino likpɔmuka la lingunɔ ɓongbinga ɓasi, a mɔɔngonɔ ɓegeyo ibiba kusu inisana ndi mino ya lingunɔ ko misa ka Tito. ¹⁵ Sipananiso kaki kuge kunu akaidukulaga aka, niyo akatamanaga ɓeyɔ ma ndi mina ɓasi ɓakitulya kamukana, na ɓeyɔ matilya ndi mino na ibiba kuge na kubangaku. ¹⁶ Nakogwa magyagya kye na wakitambya na ibunu ka makpɔmuka masi.

8

Kausingyo ɓengeni na limbengi lanza

¹ Bomika-mama, takapa kamumibiso ɓeyɔ Kunzi ofuka ndi mino iziyo ka Makanisa ma Makedonia. ² Bakilisito ɓa ndi kaigyogyisa kuge, luki limoti, ɓa ndi ɓutuma na magyagya aka, ɓanapá ni ɓakege na mulibo, gutuge ɓeyɔ ɓa ndi mino ɓakangya kuge yo. ³ Ninaga ndi no miso ɓeyɔ ɓapága ndi mino makpɔmuka. ɓapága ndi na limbengi lanza nimɔ ɓikaga ndi na imu, ɓanapá gutuge kakitaga aka. ⁴ Bitatanaga ndi na ibusu kuge ɓe ɓusingyito

gɔni ibɛ bakilisito ba Yelusalema. ⁵ Bagya ndi makpɔmɔka makpɔ kakitaga nimɔ ta ndi na matamanagi mi. Bipá ndi mbeyi ibɛ bikpɛ ka Mombukwono-dosu, pisi ka sipananiso ko Kunzi, bipá gɔni ko bulya kusu. ⁶ Kinili, titatanaga ndi na Tito ambe omosisito ligubo nilɔ apɔnga ndi la banyɔ ko bulya ka bakilisito ba Yelusalema. ⁷ Ma na makpɔmɔka masi bikɛdɛ-kɛdɛ: ma na baya, mɔnzina, yimibo, kɛkɛle ka masi na sipananiso niso mikaga nosu kugɔ kusu. Kinili, kabɛnɛnɛ na makpɔmɔka mi nima, okwononi neki gɔni kaiko batɔ ba sipasɔ.

⁸ Nakɛgɔ kamɔpá matɔ. Luki limoti, nakamɔtɔmbulyaga bɛyɔ batɔ bagɔgɔ bagyaga mino kɛkɛle, nakapa kotombisyo ikani sipananiso kunu a sa lingunɔ. ⁹ A bɛyɔ, mibagatɔ iziyɔ ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito. Iyi ninɔ a ndi matɔ wa mukumbo, igya matɔ wa yangya ko bulya kunu, kyɛ miki kɔwa batɔ ba mukumbo pisi ka yangya kaki.

¹⁰ Kabɛnɛnɛ na likpɔmɔka li nili, matamanagi kami nima: o bi binza komosisya ligubo la banyɔ li nilɔ mopungi bi ka syangasɔ niso okitogi bi. Ka syangasɔ si niso, ibunu, makɛgɔ nduku batɔ ba mambwa asi kapá aka, luki limoti, ma nduku gɔni batɔ ba mambwa bakitɔlya kagya yi. ¹¹ Mbiya-mbiya yi nimɔ, mosisyoni neki ligubo li nilɔ. Wikoni bakitɔlya komosisya mɔdɔngɔni bɛyɔ ma ndi mino bakitɔlya wa mapɔnga ndi mino, kabɛnɛnɛ na makpɔmɔka nimɔ ma na imu. ¹² A bɛyɔ, mambanzɔ kika na mɔsasa mɔpá luki, Kunzi

abailiyaga kapá luki nilo wa nolu, ni kegũ nilo wakegũ na ilu.

¹³ Mutamanagi kami, kegũ kamumakya ka yangya ko bulya yibinika buti ka batũ bagogo, luki limoti, okwononi kaiko mufongoni.

¹⁴ Mbiya-mbiya yi nimũ, makika na makpumuka makpũ, makwanana goni kausingyo na imu batũ bagogo nibo ba ka yangya. Lisye lagogo, bakinisono na mukumbo, bakwananatu goni kamusingyo ni mingyini ka yangya. Kũwa wa go wa, mika kũwa mufongoni. ¹⁵ A beyo Mobiso o mino kabikya be:

«Mutũ yi ninũ atũpa ndi yakpũ, kegũ ndi na iyu yidingi kakitaga,
na ninũ atũpa ndi yikede, kazangagũ ndi luki.»

Tito ogoni na bawai-daki ka Kolito

¹⁶ Kunzi avi ibiba beyo apá ndi mino Tito limbengi lanza kamusingya abe ifusu goni.

¹⁷ Tito atimukanatu ndi, na bata, a ndi wakitulya kaaga ku kunu bigala-gala. ¹⁸ Takatika na momosu bemoti ninũ lino kaki ava ndi ibiba

ka Makanisa masi, ko bulya Mongoni Manza ninũ abikyaga ndi. ¹⁹ Na bata, Makanisa mo atwa ndi be tisungyi na ibu ka ligubo lanza

li nili. Tabinika ligubo li nilo, ko bulya ibiba ka Mombukwono-dosu bikpe, na kowonisilo musasa kusu kausingya batũ bagogo.

²⁰ Batipá ndi buyi bakpũ. Takegũ ndi kapa be lino kusu apatikani ko bulya buyi bi nibo.

²¹ Takegũ kakisa kagya na kekele yasi niyo a

yanza ko misa ko Kunzi aka, luki limoti, ko misa ka bambanzu goni.

²² Takatika momosu wagogo pa imoti na ibu nino tandilya ndi bindi, tina ndi ambe a na limbengi lanza. Mbiya yi nima, a kuwa na kekele kugbe kye a wakibusala na ibunu. ²³ Tito, a wai-dami, tagyaga na iyi ligubo ko bulya kunu. Bomomosu bagogo nibo bokpokyoni na ibu, ba batutumbwa nibo Makanisa utiki. Bagyaga ligubo ko bulya ibiba ka Kilisito. ²⁴ Uwonisiloni sipananiso, iba Makanisa ibito be takibibagigu payaya ko bulya kunu.

9

Kausingya batu bagogo

¹ Kegu na izangiya kamupikilyo ko bulya makpamuka nimo musingyaga ndi na imu bakilisito ba Yelusalema. ² A beyo, nibagatu be ma na limbengi lanza, na ndi na fugindo ko bulya kunu kambwa ka batu ba Makedonia, nanabikya be: «Katukya ka syangasu niso aka so okitogi bi, Bakilisito ba iwili ya Akaya, bikaga bakitulya kosingyo.» Yigya kunu ya kekele, uzuzukisoni batu budingi luga kabu. ³ Nakamutikilya Tito na bomomosu bagogo, iba fugindo bi nibo tikaga na ibu ko bulya kunu, kinisonitogu payaya. Kinili, wikoni bakitulya beyo namubikya ndi mino. ⁴ Nakabanga kye takodoku na batu ba Makedonia ni takamutokonyigu bakitulya, nogwatu suni, luki limoti niyo kunu ika kuwa yikitanaga. ⁵ Kinili, nini bi binza kautika bomomosu bi niba be baga ni ibu

kambwa, b̄um̄um̄ulaga b̄angyo n̄ib̄o m̄uwanyaga ndi. Mubisa k̄wa wa, n̄il̄o akowonisilo b̄e map̄aga na limbengi limoti ni keḡu pisi ko bou.

⁶ Wiboni b̄inza: n̄in̄o akunaga yikede, obulyaga yikede ḡoni. N̄in̄o akunaga yakp̄u, obulyaga yakp̄u ḡoni. ⁷ Okwononi nek̄i mut̄u wasi ap̄i m̄ud̄ongoni b̄eyo opo mino, ni keḡu na limbengi likandikanaga ikani kap̄a ka map̄up̄u. A b̄eyo, Kunzi apaga mut̄u yi n̄in̄o ap̄aga na magyaga. ⁸ Kunzi a na ngu kamud̄ukilyo b̄ub̄anga dididi, kye masye masi, miki na makp̄um̄uka masi n̄im̄o okwononi, na bata, mika na n̄im̄o makwanana na imu kosingyo mogubo manzana masi. ⁹ A b̄eyo ikpikago mino ka Mobiso b̄e:

«H̄up̄aga bat̄u ba yangya ni keḡu katatanilya, b̄unza kaki ika ndeke ka b̄enze na b̄enze.»

¹⁰ Kunzi n̄in̄o ap̄aga mukukuna masolo na malili, amup̄at̄u ḡoni ibunu masolo n̄im̄o ma na musaso mi, obokiso. K̄wa wa ḡo wa, b̄unza kunu ab̄ukata masolo makp̄u. ¹¹ Mika k̄wa na lingama ko pisi yasi kye miki bongbinga basi b̄akit̄ulya kap̄apa. Bat̄u b̄udingi b̄abibisat̄u k̄wa Kunzi ka b̄angyo bi n̄ib̄o tiko kaup̄a kotukyoku ku kunu. ¹² A b̄eyo, ligubo li n̄il̄o magyaga kaup̄a b̄angyo, kikogiḡu na izangiya asi kausingyo nolu bat̄u ko Kunzi ka yangya kab̄u aka, luki limoti, bat̄u b̄udingi b̄amigisilyogo Kunzi ibiba kaina b̄eyo. ¹³ Kabyenene na masolo ma ligubo kunu, b̄ambanz̄u b̄akabibiso Kunzi kaina b̄eyo mo mino kobibiso Mongoni Manza

ka Kilisito. Babibisatɔ gɔni Kunzi ka limbengi lanza kunu beyɔ magbananaga mino mukumbo kunu na ɪbɛ, se kɛwa na batɔ ɓagɔgɔ ɓasi. ¹⁴ Bamɛlɛmbilyatɔ kowonisilo sipananiso si niso ɓa nosu kɛgɛ kunu ko bulya iziyɔ yidingi niyɔ Kunzi amuwonisila ndi. ¹⁵ Tamigisilyini Kunzi ɪbiba ko bulya apɛpɛ kaki ninɔ kɛgɛ no kingyoso!

10

Pɔlɔ akaamalya ligubo kaki

¹ Bambanzɔ ɓabikyaga ɓɛ imi Pɔlɔ, nikaga abɛ mutɔ wa kɛɓangakɛ kanɪ na luga kunu, luki limoti, nakika ɓyi na ɪfunu, nanzinaga na dɛya. Nakamɛkungɛ pisi ka butombiii na ɓunza ka Kilisito ambɛ, ² kikiliki, makediisonitɔgɔ wa nosila mino ku kunu. A beyɔ, nikatɔ mɛdɛya na batɔ niɓɔ ɓatamanaga ɓɛ tagyaga ligubo abɛ batɔ ɓa litɔmbɛ. ³ A lingɛnɛ ɓɛ ta ɓambanzɔ, luki limoti, takabɛmanagigɛ abɛ batɔ ɓa litɔmbɛ. ⁴ Makpɛmɛka ma ɓangu mi nimɔ tabɛmanaga na imu kɛgɛ nimɔ ɓambanzɔ ɓotwo. Luki limoti, a nimɔ mo ngu ko Kunzi, akwanana kagyogyiso mumuyoniso. Takobumoniso tamanaga yanye, tobumoniso ⁵ gɔni likpɛmɛka lasi la kibiba nilɔ akolutono na yimibo ko Kunzi. Takoyikasa tamanaga ka ɓambanzɔ kye ɓaɓangi Kilisito. ⁶ Ngbingo yi ninɔ kɛɓangakɛ kunu inisono mino ɓingɓanganya, tika kɛwa ɓakitɔlya kaɓpá batɔ ɓa mɛ mapɛ azabɛ.

⁷ Gyoni ange ka makpɛmɛka! Mɛmbanzɔ kɛɓikya ɓɛ a ka mutili ka Kilisito, okwononi obisi mutamanagi ka likpɛmɛka li nili: kika

ni a ka mutili ka Kilisito, ibusu ta ku go ku!
⁸ Kunzi atipá ndi b̄ungama kamupiko ka baya, kegu kamumigiso kumbuso. Niyipaga ikubasu kugbe ka likpumuka li nilo ni nakegu mino no suni. ⁹ Nakegu kapa ambe winoni abe nakika kamubongiso na babalawa kami. ¹⁰ A beyo, batu bagogo babikyaga be: «Babalawa ka Pɔlo ba baruru na bo ngu, luki limoti, iyi mombukwana-daki yi kika luga kusu, kikogigu no ngu, m̄nzina kaki ikaga ma payaya goni.»
¹¹ Mutu yi nino akanzina beyo, ibito likpumuka li nili: iki likpumuka nilo tokpiki ni ta byi ikani nilo tagya ndeke ni ta kawa luga kunu, kegu na budididi.

¹² A beyo, takakwananigu bi kaipimo ikani kaikingyoso abe batu nibo bibinikaga ibu bamombukwana-dabu bi. Ba bongingi, bipimogo ni ibu aka, banikingyoso ibu bamombukwana-dabu bi. ¹³ Ibusu, takiyipigu kubatu kakitaga. Luki limoti, takisaga kaamalya ko piki nino aka no Kunzi atipá ndi nino akatitika kadwe ku kunu. ¹⁴ Takegu kasida mulili kusu, iko bi beyo kika ndi ni takadwegu ndi ku kunu. A beyo, ta ndi batu ba mambwa kosila ku kunu kamubikyaga Mongoni Manza ka Kilisito. ¹⁵ Takibibigu ko bulya liguba nilo batu bagogo bagya kye takabuulyogo piki yi nino aka no batipá ndi. Luki limoti, ta na mutamanagi be baya kunu idukulagatu, takwanana kawa kagya mogubo dididi luga kunu kabyenene na piki nino batikulya ndi. ¹⁶ Kawa wa, takwanana kabikyaga Mongoni Manza ka bewili bi nibayo byibyi-byi na ibunu ni takegu kaibiba na masolo

ma ligubo nilo batu bagogo bagya ndi ka bopiki kabu.

¹⁷ Ikpikaga ka Mobiso be: «Mutu kapa kaibiba, ibibi ka nilo aka lo Mombukwono-dosu agya.»

¹⁸ A beyo, kegu mutu yi nino ibibaga no babingisyogo, luki limoti, a nino Mombukwono-dosu abibaga.

11

Polo na batatumbwa ba bongo

¹ Nakamubikya ambe ipilyonito, manzina kami kiko abe mutu wa ibikyasu! Iyo, ipilyonito! ² Na no ibunu na imi, mudongoni begoyo Kunzi a mino noyu kegu kunu. A beyo, nabikya ndi ambe mavanana ndeke na muluku bemoti, muluku yi ni Kilisito. Nakapa kamumomosa kambwa kaki abe musika nino kanibigu likpumuka ka baluku. ³ Mibatu binza beyo nzuka abo ndi mina Eva pisi ka bokoli. Na kuwa na kubangaku ambe tamanaga kunu koputikononitogu beyo, amatika kaasanana na bungbingbili na lingunu nilo mo mino kuso ka Kilisito. ⁴ A beyo, minaga makpumuka masi binza aka. Mumbanzu kodoku kamubikya likpumuka ka Yeso wagogo ni kegu nino ibusu tamubikyaga ndi likpumuka kaki, mabailya. Mikagatu goni bakitulya kabailya limbengi lodi ni kegu nilo minisana ndi nolu ikani kabailya mongoni manza magogo ni kegu nimo tamubikyaga ndi.

5 Wina se, nakaina abe batutumbwo bi nibo bakaubiba bo bakekitogigu gutugu iki yi aka. 6 Gutugu beyo nanzinago mino biti yo, luki limoti, kegū yipepe pisi ka yimibo. Bongbinga basi, tamuwonisilaga yimibo yi niyo bingbanganya ka bopisi dididi.

7 Namubikyaga ndi Mongoni Manza ko Kunzi ka iziyo. Nisisa kusili kye ifunu minisoni na ibiba. Ambe, nagya ndi binye? 8 Ngbingo yi nino nagyaga ndi mino ligubo luga kunu, makanisa magogo mo ekalyaga ndi. Niyo ikaga kawa ndi abe nakika kabuka buyi kabu, nanodoku na ibu kamusingyo. 9 Wa nikaga ndi mino na yangya luga kunu, nakamudomisogigu ndi na yikukungya, kye bomomosu nibo botukyoku ndi ka Makedonia bedulyoku ndi na masi nimo na ndi mino wakangya. Ka masi, nibuulyaga ndi be nakamubinikisonitogu buti kami, niko asi kaibuulyo aka. 10 Pisi ka linganu ka Kilisito niyo a kuso kami, nakabikya be: mutū gutugu bemoti aka kakwananigu kepakya kaiyipo ikubasu ka likpumuka li nilo, ka iwili yasi ya Akaya. 11 Ko bulya iki yo no mino kanzina beyo? A kye nakamupagigu? Haaa, kegū beyo, Kunzi akaiba be namupagatu.

12 Niyo nakagya, nidukulaga kagyo yi aka, iba batutumbwa bi nibo bakikonito no pisi ya kibiba be bagyaga ligubo madongoni abe ibusu. 13 Batū bi nibo ba batutumbwa ba bongō, bagyaligubo ba bokoli. Bibogo be ba batutumbwa ka Kilisito. 14 Kegū likpumuka limbanga, kye Abili bikpe ibogotu goni be a malaika wa bungbanganya. 15 Kegū neki goni likpumuka

limbanga bagya-ligubo ka Abili bakibɔ abe ba bagya-ligubo bongbingbili. Mulifo kabɔ ika ndeke mɔɔɔngɔni na yigya kabɔ.

Yigyogya ka Polo abe atutumbwa

¹⁶ Nakapa bata kabikya ambe, makemi-nonitɔgu abe ngingi. Kika neki ni a beyɔ, kegɔ na likpɔmɔka, kye imi, nibibi mbeyi gɔni mino.

¹⁷ Mɔnzina mi nimɔ nakanzina, kegɔ mɔnzina mi nimɔ Mombukwono-dosu apaga, luki limoti, a abe ngingi kye na kaibiba. ¹⁸ Beyɔ batɔ budingi sibibaga mino ko bulya makpɔmɔka ma litombɔ, imi, na mbeyi gɔni kaibiba beyɔ.

¹⁹ Ibunu ma batɔ ba yimibo, mokibyagatɔ gɔni kaiko pa imoti na bongingi! ²⁰ A beyɔ, mokibyagatɔ be bamubisi busunzu, siba mukumba kunu, banalyalya ka gɔngɔ kunu, bamɔmina payaya na bamɔbitaga. ²¹ Na no suni kabikya yi: takegɔ ndi ifusu no ngu yigya beyɔ!

Luki limoti, ninɔ aka nɔ akwanana kaibiba ka likpɔmɔka limoti, imi nanya mɔɔɔngɔni beyɔ. Nakanzina abe ngingi. ²² Batɔ bi niba ba Bebelenia? Imi na gɔni Muebelenia. Ba Bezaleli? Gutɔgu imi aka na gɔni Muizaleli. Ba ka livananza ka Abalahamɔ? Imi na kɔ gɔ kɔ. ²³ Nakanzina mbiya wanɔ abe mutɔ yi ninɔ kegɔ na mɔ: ba bagya-ligubo ka Kilisito? Imi, na mɔgya-ligubo kaki kaukitaga byi. Nanya ndi mogubo mapɔpɔ makpɔ kaukitaga ibɔ, begwi nganga bikyɔ ka boloko kaukitaga ibɔ, nalya buma bisusu kaukitaga ibɔ, nigilyagatɔ kaina kukwakɔ no miso. ²⁴ Nganga kubukumuti, Bayuda betinatɔ ndi pimbo batekebe basaa

na kubomu*. ²⁵ Baluma betinatũ ndi pimbo nganga yisaa. Nganga yimoti, ba ndi be bemwi na matamu. Todukanatũ ndi goni na ingbolo nganga yisaa, nganga yimoti, nolipyagatu, nasye ka limbengi lo libo. ²⁶ Ka magundu kami, nabangana ndi na bukpeki-kpeki budingi: tumo ko mobo, bonzikabu, bava-kukami Bayuda na batũ nibo bakegu ndi Bayuda. Natũ ndi goni na bukpeki-kpeki ka bagudu, ka basyungbu, ko libo lidingi, na luga ka batũ bi nibo bibogo ndi be ba Bakilisito. ²⁷ Nagyaga ndi liguba lapu, ngbingo wagogo nakikogigu ndi no ngbingo wa toto. Nganga bikyo, nimukanaga ndi nza, masasa mo libo, ni luki lilya kegu. Nigyogyisaga ndi na budi no ndumbu. ²⁸ Nakotwogigu makpumuka masi. Pa imoti na niyo, masye masi, limbengi kami asyege ndi kugu wa Makanisa masi. ²⁹ Mumbanzu kika mupo, imi na mupo goni. Mumbanzu kiga kumbuso ka baya, nalyaga kumbu kuge.

³⁰ Kika be nibibi, nibiba ko bulya bupo kami. ³¹ Kunzi nino wa ibiba ka benze na benze, Abaki Mombukwono-dosu Yeso akaiba be nakegu kabikya bongo. ³² Wa na ndi mino ka Damasiki, ko ngbingo ka ngama mudingi beyo ka Aleta, ngama wa iwili kaki ubisa ndi bambanzu ko pumi ya gudu kye begwi. ³³ Luki limoti, bawai-dami bemakya ndi ka mumbi, besisa ndi pisi ka lidilisa na muligi biyeee kunzi wa gudu, nahakaga ndi.

* **11:24** 11:24 batekebe basaa na kubomu: Mofiso ma Ligiliki akabikya be kakitaga pimbo batekebe bakwanganya niyo ikpikaga ndi ka kitabu ya Yigilya 25:3.

12

Pɔlɔ a na igyagya kaigyogyiso ko bulya ka Kilisito

¹ Kεgɔ bɪnza kaibiba, luki limoti nidukulagatɔ kaibiba aka. Nakanzina mbiya wanɔ ka nilɔ Mombukwono-dosu ewonisila ndi na nilɔ emibisa ndi. ² Namibatɔ mukilisito bemoti*, a kuwa byanga tekebe na bikwanganya† wa Kunzi adokisa ndi mino kadwe kugɔ wa lisyε kugbe. Adokisa ndi na nzuyi kaki ikani limbengi aka? Nakibigɔ imi, luki limoti, Kunzi mukaka aka nɔ akaibo. ³ Nakaiba be Kunzi adokisa ndi alukɔ yi ninɔ kadwe ka Paladiso. Nakabikya bata ambe nakibigɔ ikani Kunzi adokisa ndi na nzuyi kaki ikani limbengi aka. Nakibigɔ imi, luki limoti, Kunzi mukaka aka nɔ akaibo. ⁴ Ku ka Paladiso, alukɔ yi ninɔ ukana ndi munzina mumbanga-mbanga nimɔ mutɔ wa litombɔ kikpundigɔ kaigilya kozukogo. ⁵ Nakwanana kaibiba ko bulya ka inguo ya mutɔ yi ninɔ. Luki limoti, imi, nibiba ko bulya bɔpɔ kami aka. ⁶ Nakapa kaibiba, nakikigɔ bi abe ngingi, kye nabikyo bi lingunɔ aka. Luki limoti, nakegɔ kapa kagya beyɔ kye bavevonitɔgɔ abe mutɔ mudingi beyɔ bo mino kemina ikani beyɔ bo mino kemakana. ⁷ Kanya be nakikoni na yibinika ko bulya makpɔmuka mumbanga-mbanga nimɔ bewonisila ndi, bemakyatɔ ndi luki la muzuzula

* **12:2** 12:2 mukilisito bemoti: Mutɔ yi ni Pɔlɔ mombukwanadaki. † **12:2** 12:2 byanga tekebe na bikwanganya: A ngbingo yi ninɔ Pɔlɔ a ndi mino ka Talasi ikani ka Atiokia, kambwa wa ligandɔ kaki la mambwa libikyaga Mongoni Manza.

ka nzuyi. Luki li nilo a abe malaika ka Abili nino batikoku ndi kebuma kye nakikonitogu na yibinika. ⁸ Nitatanaga ndi na Mombukwonodosu nganga yisaa ambe ekulagi ka yigyogyiso yi niyo. ⁹ Luki limoti, esikisya ndi be: «Iziyo kami yo okwononi na iwe. Ngu kami inisaga bingbanganya kusɔ wa bupɔ.» Okwononi be nibibi pisi ka bupɔ iba ngu ka Kilisito iki kugu kami. ¹⁰ Kinili, nogwaga magyagya ka bupɔ, mosikoni, bukpeki-kpeki, yigyogyiso na ko kumbu niyo nalyaga ko bulya ka Kilisito. A beyo, ngbingo yi nino no mina ka bupɔ, a ngbingo yi nino gonɔ no nikago mino no ngu.

Kubangaku ka Polo ko bulya ka Bakolito

¹¹ Nakanzina kuwa abe mutu wa ibikyasu, ibunu bo meitisa beyo na mapupu. Ibunu bo makwanano bi kebiba. A beyo, gutugu beyo nakegu mino na izangiya yi, nakegu yipepe kusili ka batutumbwa nibo mumina abe batu ba izangiya. ¹² Mogubo nimo nanya ndi kowonisilo be na atutumbwa, igyonosa ndi ku ku kunu pisi ka adalu munda kami. Mogubo mi nimo a ndi mokingyosi, makpumuka mumbanga-mbanga na nimo mudikisa noku. ¹³ Luki tino lo nakamugyilaguu ndi lanza beyo nakagyagu ndi mino ka makanisa magogo? A asi ko pisi yimoti aka niyo nakamubinikisagu ndi mino buti kami. Ipilyonito ka nilo!

¹⁴ Mbiya yi nima, na wakitulya kaina bata ku kunu ka nganga ya yisaa. Makabinikigu buti kami begoyo. Nakegu na musasa ma mukumbo kunu, luki limoti, na na musasa kunu

bamombukwono-donu. A beyo, kegu bomiki bo bukisilyaga babukuta kabu buyi, luki limoti, nilo a ligubo ka babukuta. ¹⁵ Imi, nika na igyagya kalupyaga masi nimo na nomu na kaipa imi mombukwana-daki yi ko bulya kunu. Kika kani namuponi kugbe beyo, memuya kawa bata imi mamuya?

¹⁶ A beyo, mokwononi kabailya be nakamubinikisagu ndi imi buti kami. Luki limoti, batu budingi binaga abe na mutu wabongo, abe ninisana ndi na ibunu pisi ka bokoli. ¹⁷ Ambe, mutu tino no natika ndi kamubo, kamumula mukumbo ko lino kami? ¹⁸ Nitatanaga ndi na Tito be indi ku kunu, natika na momosu wagogo bemoti. Ambe, Tito amubulisyatu ndi, ava buyi kunu? Takegu mbeyi ndi na iyi na mutamanagi mumoti? Takabyegu ndi na iyi pisi yimoti aka? ¹⁹ Ambe, katukya ka bundeli masimaga be takisaga kaisasambya bekye tinsoni abe batu banza ko miso kunu? Kegu beyo! Tanzinaga kambwa ko Kunzi pisi ka Yeso-Kilisito. Bomika-mama bupaka, tamubikyaga masi mi nimo kamupiko ka baya.

²⁰ A beyo, na na kubangaku be ngbingo yi nino nosila banu mino ku kunu, nakamutokonyonitogu ni kegu beyo no mino kapa. Ibunu goni ni makeminigu beyo mo mina kapa. Na na kubangaku kamutakanya ka mosooni, imi, mambengi mukandikanaga, yigbananaga, kabukulyanaga makpumuka, nzinzinyana, yibinika na ka bunzenge-nzenge. ²¹ Na goni na kubangaku ambe ka ligundu kami lagogo ku kunu, Kunzi keponitogu suni kambwa

kunu. Nakwanana kɔwa kalya kumbu ko bulya ka batɔ budingi niɔɔ bakaidukulogo kagya bɔnyɛ bɛyɔ aka yɔ bagyaga ndi mino. Batɔ bi niɔɔ bakonosigɔ kagya makpɔmɔka manyenyɛ, ba mbeyi bata ka mɔsugɔ aka, buɔfanda na kagya bɛyɔ boboilyi mino.

13

Pɔlɔ akapá mɔtɔm ma mulibo

¹ Ika kɔwa nganga kami ya yisaa kaina kɔ kunu. Mɔɔɔngɔni bɛyɔ Mobiso ikpikaga ndi mino bɛ: «Okwononi kakɔ likpɔmɔka lasi kani mumukonini badɛmɔ baɔa ikani basaa.» ² Na na likpɔmɔka kaubikya batɔ niɔɔ bagya ndi bɔnyɛ ka masyɛ nimɔ akitaga ndi na batɔ bagɔɔɔ basi ambe nakinda banɔ bata kamunda, nakikigɔ banɔ no kumbu na mɔmbanzɔ. Namɔbikyatu ndi ngbingo yi ninɔ na ndi mino kɔ kunu ka nganga ya yiɔa, luki limoti, nigilyi bata kamɔbikya yi kyɛ nakegɔ pa imoti na ibunu. ³ A bɛyɔ, makapa likingyosi niɔ akowonisilo bɛ Kilisito anzinaga pisi kɔ kami. Kilisito kegɔ mɔpɔ, luki limoti, akowonisilo ngu kaki luga kunu. ⁴ A lingunɔ, babangilaga ndi ka mɔsalaba ka bɔpɔ ba nzuyi, mbiya yi nimɔ, a na ɔbili pisi ko ngu ko Kunzi. Ta na bɔpɔ abɛ iyi gɔni, luki limoti, tinisana ndɛke na ɔbili pisi kɔ kaki ko ngu ko Kunzi niyɔ tagya na iyu ligubo ku kunu.

⁵ Wifimiyoni mbeyi ibunu bamombukwano-donu bi, kaina ikani ma tɔ bakamaga ka baya.

13:1 13:1 Wanda ka Yigilya 19:15; Matayo 18:16; 1 Timotio 5:19; Bebelenia 10:28.

Makibogigu mbeyi ambe Yeso-Kilisito a kuso kunu? Kiki beyo, niyo akowonisilo be mabugwo ka baya. ⁶ Luki limoti, nakaina abe ibunu mibatã banã be ibusu tokogwagu ka baya. ⁷ Takakunga Kunzi ambe makogyonitogu likpãmuka lanye gutugu limoti aka, takegu goni kapa kowonisilo be ibusu bo ta bakamaga ka baya. Luki limoti, takapa be gyoni banza gutugu kika kainisana abe takika kogwogwo. ⁸ A beyo, takakwananigu kagya luki gutugu limoti aka nilo a di na lingunu. Nilo tokwononi kagya, ni kodukulaga aka likpãmuka la lingunu. ⁹ Togwaga magyagya ngbingo yi ninõ mikago mino barurã, gutugu ibusu takiko ka burõ. Tikaga kamalumbilya kye obili kunu idukulogi kaika wanza kuge. ¹⁰ Kinili, namukpikilyi beyo ni na byi na ibunu kye nakikonitogu banã mutula wa namusilyo mino, kabyenene na bungama nibõ Mombukwono-dosu epá. Bungama bi nibõ a ko bulya kamupika ka baya ni kegu kamumigiso kumbuso.

¹¹ Bomika-mama, nopipili kuwa kamubikya ambe namusini, tigoloni binza. Gyoni kekele kabungusyo obili kunu, tumisononi mambengi, wikoni luki limoti, mika ka maziyo. Kunzi wa sipananiso na maziyo ika ndeke pa imoti na ibunu.

¹² Tilyononi, mopututonogo abe bomika-muko. Bakilisito basi bamumuusogito.

¹³ Izio ka Mombukwono-dosu Yeso-Kilisito na sipananiso ko Kunzi na silyono ya Limbengi-Lotu iki na ibunu basi.

AGUMƐ WAMBIYA

Lika: AGUMƐ WAMBIYA (New Testament+)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Lika

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022
f796df90-b7da-5393-9b93-c756eba4e5d6